

STORTINGET

Innst. 503 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:208 S (2024–2025)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Marius Arion Nilsen og Erlend Wiborg om et mer effektivt strømnett for økt kapasitet

man eventuelt gir kunden tilknytning til strømnettet, for å sikre at man utnytter energiressursene best mulig, for å forhindre bygging av dobbel infrastruktur og for å sikre nettkapasitet til dem som trenger det.»

Til Stortinget

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

1. Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med en reform av nettreguleringen som skal sikre mer nett raskere, økt kapasitet i nettet og at man får raskere tilgang på økt kapasitet. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan man skal oppnå dette.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at saksbehandlingstiden for mindre nettetableringer reduseres kraftig og med en målsetting om at saksbehandlingstiden for større utbygninger på transmisjonsnettet ikke overstiger fire år, og at prosesser og rutiner endres deretter for å sikre mer nett raskere.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til nødvendige endringer i energiloven og gjøre endringer i tilhørende forskrifter slik at nettselskapene kan utrede og planlegge for nytt nett tidligere og starte konsesjonsbehandlingen for å få innvilget betinget konsesjon i områder hvor det er stor sannsynlighet for etablering av nytt forbruk.
4. Stortinget ber regjeringen pålegge nettselskapene å undersøke fjernvarmekapasiteten i de områdene hvor man vet at det er fjernvarmeinfrastruktur, før

2. Komiteens behandling

Komiteen har i brev til Energidepartementet ved statsråd Terje Aasland, bedt om en vurdering av de fire forslagene fremmet i representantforslaget. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 30. april 2025. Komiteen inviterte til skriftlig høringsinnspill i saken, og mottok fire innspill. Sakens dokumenter, inkludert de skriftlige innspillene, er tilgjengelige på sakssiden på Stortinget.no.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, lederen Ingvild Kjerkol, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal og Sigurd Kvammen Rafaelsen, fra Høyre, Kari Sofie Bjørnsen, Michael Tetzschner, Bård Ludvig Thorheim og Ove Trellevik, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, Lisa Marie Ness Klungland og Gro-Anita Mykjåland, fra Fremskrittspartiet, May Helen Hetland Ervik og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra

Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Representantforslag 208 S (2024–2025) fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Marius Arion Nilsen og Erlend Wiborg om et mer effektivt strømmnett for økt kapasitet. Forslaget inneholder flere tiltak som handler om å forbedre strømmettet i Norge, med mål om å sikre raskere utbygging og bedre utnyttelse av eksisterende kapasitet.

Komiteen viser til regjeringens svarbrev datert 30. april 2025, hvor regjeringen peker på at det er gjennomført forskriftsendringer og handlingsplaner for raskere utbygging og bedre utnyttelse av nettet. Videre understrekes det at inntektsreguleringen av nettselskapene er en sentral del av det regulatoriske rammeverket, og at det er viktig å utnytte eksisterende nett så godt som mulig før nye investeringer foretas.

Komiteen understreker at spørsmål knyttet til nettutbygging og strømmettet er svært viktig i tiden fremover.

Komiteen fremhever at kraft- og strømmettet er fundamentalt for å opprettholde funksjonene i det moderne samfunnet. Det gir samfunnet tilgang til elektrisitet, som er en avgjørende energikilde for alt fra industri og næringsliv til folks daglige liv. Uten et stabilt og effektivt strømmnett vil mange samfunnsprosesser, som kommunikasjon, helsevesen, transport og matproduksjon, bli sterkt påvirket. Komiteen mener derfor at et vel fungerende strømmnett er essensielt for både økonomisk vekst og livskvalitet.

Komiteen viser videre til at tilgang på rikelig med ren og rimelig energi har vært et konkurransefortrinn for norske bedrifter i mange år. Dette gjelder først og fremst kostnaden man har måttet betale for kraften, men også det at man har hatt tilgang på energi i kraft av tilknytningsplikten.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener at det nå er på tide å gå vekk fra denne tilknytningsplikten. Disse medlemmer viser til at vi lever i en tid hvor vi må bytte ut fossil energi med utslippsfri energi, og at prosjekter som handler om utslippskutt, bør få en særlig prioritet, over prosjekter som medfører økt forbruk, men ikke har en klimagvinst. For tiden er det også tydelig at noen selskaper melder inn store mengder økt forbruk, mange steder samtidig, noe som gir utfordringer i strømkøen. Myn-dighetene burde derfor ha mulighet til å rydde og prioritere i nettkøen etter klart definerte kriterier. Disse medlemmer viser til merknader og forslag om prioritering av kraften i Innst. 280 S (2024–2025).

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne understreker at kraft er en knapp ressurs. Slik

kommer det til å være i overskuelig framtid. All kraftproduksjon har en miljøpåvirkning, og det er avgjørende å prioritere kraften til samfunnsnyttige formål.

Dette medlem mener tiden der tilgang på rikelig med ren og rimelig energi var et konkurransefortrinn for norske bedrifter, snart er forbi. Framover må norsk industri i større grad konkurrere på andre parametere enn billig strøm, som for eksempel kvalitet, innovasjon og miljøvennlig produksjon.

Komiteens medlemmer fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener at det bør utarbeides nasjonale retningslinjer for prioritering av prosjekter som søker tilknytning til strømmettet. Det grønne skiftet og Norges klima- og miljømål samt beredskap legges til grunn for prioriteringen. Det innebærer blant annet at kraft fra land ikke skal brukes til elektrifisering av olje- og gassinstallasjoner.

Komiteens medlemmer fra Rødt og Kristelig Folkeparti viser til bl.a. Innst. 125 S (2024–2025), der disse medlemmer fremmer forslag om at nettleien skal finansieres over statsbudsjettet, og at en slik løsning også kan bidra til en tydeligere prioritering og helhetlig tenkning om kraftutbygging fra Stortingets side.

En fremtidsrettet reguleringsmodell

Komiteen viser til Riksrevisjonens rapport «Riksrevisjonens undersøkelse av kapasiteten i strømmettet» (Dokument 3:7 (2024–2025)). Riksrevisjonen peker på at reguleringen ikke legger til rette for at nettutbygging skjer raskt nok, og mener at tilknytningsplikten slik den er utformet i dag, ikke fungerer i en situasjon med mangel på nettkapasitet. Riksrevisjonen oppsummerer det slik:

- Tilknytningsplikten har i for liten grad sikret at nettet bygges ut i takt med behovet.
- Dagens inntektsregulering gir ikke nettselskapene insentiver til å investere i nettanlegg.
- Kriteriet om samfunnsøkonomisk lønnsomhet ivaretas ikke godt nok i utviklingen av strømmettet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, mener det er på høy tid at det blir foretatt en fullstendig gjennomgang av dagens reguleringsmodell. Flertallet mener Norge trenger en ny reguleringsmodell for de neste tiårene, en modell som svarer på fremtidens problemstillinger, og som ser energisystemet i sammenheng.

Flertallet mener fremtidens reguleringsmodell må svare på fremtidens utfordringer, hvor tilstrekkelig med nettkapasitet er formålet. Samtidig er det viktig å sikre at nettselskapene driftes så effektivt som mulig, samtidig som man holder kostnadene for sluttbruker så lave som mulig.

Flertallet mener videre det er viktig at kapasiteten svarer på etterspørselen. I dag stilles det strenge krav til dokumentasjon på etterspørsel før nettselskapene kan starte planleggingen av nytt nett. Det vil i flere tilfeller være hensiktsmessig at nettselskapene har kartlagt og planlagt for nytt nett i områder hvor man vet det vil komme forespørsler om nettilknytning. Dette vil medføre kortere tid fra forespørsel om tilknytning til tilknytningen faktisk skjer.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti mener en ny reguleringsmodell også må gi insentiver til å investere i teknologi.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, mener at bruk av ny teknologi er nødvendig for at man skal oppnå bedre utnyttelse av nettet, men dagens reguleringsmodell har lite insentiver for økt bruk av ny teknologi.

Det er flere eksempler på nødvendige teknologiinvesteringer som reguleringen ikke i stor nok grad tilrettelegger for. Dette gjelder blant annet overvåkingsteknologi på forbindelser som gjør det mulig for nettselskapene å «kjøre nettet hardere», uten at man risikerer varmgang og feil.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti mener derfor at en ny reguleringsmodell må gi insentiver til økt bruk av ny teknologi for å utnytte nettet bedre.

På denne bakgrunn fremmer komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti, følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med en reform av nettreguleringen som skal sikre mer nett raskere, økt kapasitet i nettet og at man raskere får tilgang på økt kapasitet, og komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan man skal oppnå dette.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener dagens reguleringsmodell derimot ikke er formålstjenlig for de problemene en har nå, og de en kommer til å ha fremover. Riksrevisjonens rapport om kapasiteten i strømmettet viser at det i store deler av landet ikke er ledig kapasitet i strømmettet. Dette medfører at ny næring og industri har problemer med å etablere seg. Derfor mener disse medlemmer at det haster med å få mer nett på plass raskere.

Disse medlemmer viser til at tilgangen på billig kraft tradisjonelt har vært et konkurransefortrinn, men nå sliter nyetableringer med å i det hele tatt få tilgang på kraft. Konsekvensene av dette er store. Disse medlemmer viser til at Norge er avhengig av verdiskaping, innovasjon og næringsvirksomhet, men dette uteblir så lenge det ikke er mulig å knytte seg til strømmettet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt viser til Dokument 8:77 S (2024–2025) og Innst. 230 S (2024–2025), som omhandler Senterpartiets forslag for å sikre en bedre politisk styring med det norske kraftnettet og Statnett. Disse medlemmer mener det er behov for strukturelle grep, og har i nevnte innstilling foreslått å finansiere prioriterte nettutbygginger over statsbudsjettet for å realisere økt kapasitet i strømmettet uten at nettleien vokser til et nivå som svekker systemets legitimitet i befolkningen. Framskrivninger fra både nettselskap og regulator viser at nettleien vil øke betydelig de neste årene, i hovedsak som følge av omfattende investeringer i nettutbygging. Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig at myndighetene sørger for at de forventede kostnadene fordeles på en måte som både er geografisk og sosialt rettferdig.

Kortere saksbehandlingstid

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, understreker at en god og effektiv saksbehandling av konsesjonssøknader er fundamentalt for å få bygd ut tilstrekkelig nettkapasitet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener at saksbehandlingstiden er for lang. Disse medlemmer mener at det bør stilles tydelige krav til konsesjonsmyndigheten når det gjelder saksbehandlingstid. Disse medlemmer mener at saksbehandlingstiden for mindre nettetableringer skal reduseres kraftig, og at man skal ha en målsetting om at saksbehandlingen av utbygginger av transmisjonsnettet ikke skal ta lengre tid enn fire år. Disse medlemmer fremhever at dette bør være uproblematisk og gjennomførbart.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at saksbehandlingstiden for mindre nettetableringer reduseres kraftig, og at man har som målsetting at utbygging av transmisjonsnettet ikke skal overstige en saksbehandlingstid på fire år, og at prosesser og rutiner endres deretter.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt er enig med forslagsstillerne i at saksbehandlingstiden må ned. Disse medlemmer mener at et annet grep som kan få ned saksbehandlingstiden for viktige prosjekter, er økt prioritering mellom ulike typer tiltak, slik at noen prosjekter kan få forrang i saksbehandling.

Raskere etablering av nytt nett

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig at det er tilstrekkelig med nettkapasitet, slik at tilbudet møter etterspørselen. Flertallet viser til at det i dag stilles strenge krav til dokumentasjon på etterspørsel før nettselskapene kan starte planleggingen av nytt nett. Flertallet mener dette er rotårsaken til det enorme etterslepet i utbygningen av nettet, og at konsekvensen av dette er manglende kapasitet.

Flertallet mener det i flere tilfeller være hensiktsmessig at nettselskapene har kartlagt og planlagt for nytt nett i områder hvor man vet det vil komme forespørsler om nettilknytning. Flertallet fremhever at dette vil medføre kortere tid fra forespørsel om tilknytning til tilknytningen faktisk skjer. Flertallet viser til at eksempler på situasjoner hvor dette bør gjøres gjeldende, er områder som er regulert til næring, og hvor man vet at aktører ønsker å etablere seg. I slike situasjoner vil også bruk av betinget konsesjon være hensiktsmessig å benytte.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til nødvendige endringer i energiloven og gjøre endringer i tilhørende forskrifter slik at nettselskapene kan utrede og planlegge for nytt nett tidligere og starte konsesjonsbehandlingen for å få innvilget betinget konsesjon i områder hvor det er stor sannsynlighet for etablering av nytt forbruk.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt er enige i at nettutbyggingen har gått altfor tregt mange steder. Disse medlemmer mener at det bør gjøres enklere å få bygd nett til viktige industriområder hvor det er kjent at det vil behøves mer kraft, for eksempel i eksisterende industriparker.

Disse medlemmer mener at Riksrevisjonens rapport var graverende, og vil påpeke at rapporten dokumenterte at en uforholdsmessig stor andel av investeringene i nettet de siste årene har gått til utenlandskabler. Disse medlemmer understreker at når det er lettere å sende kraftoverskuddet fra Agder til Tyskland

enn til Telemark, har noe vært alvorlig galt i Norges prioriteringer.

Et energisystem i sammenheng

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at potensialet for fjernvarme i storbyene er stort, og at økt satsing på fjernvarme vil redusere det fremtidige kraftbehovet, samt kapasitetsbehovet i nettet. Disse medlemmer viser til at nettselskapene har leveringsplikt, noe som betyr at man kan velge bort fjernvarme om man selv ønsker det. I dagens situasjon med et økende kraftbehov, og for lite nettkapasitet, mener disse medlemmer at det vil være hensiktsmessig å pålegge nettselskapene å vurdere tilgangen og tilgjengeligheten på fjernvarme, før man gir tilknytning. Disse medlemmer fremhever at dette vil redusere både kraft- og kapasitetsbehovet, og bidra til et mer sammenhengende energisystem, samt lavere nettleie.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen pålegge nettselskapene å undersøke fjernvarmekapasiteten i de områdene hvor man vet at det er fjernvarmeinfrastruktur, før man eventuelt gir kunden tilknytning til strømmettet, for å sikre at man utnytter energiressursene best mulig, forhindre bygging av dobbel infrastruktur og for å sikre nettkapasitet til dem som trenger det.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti anerkjenner at arbeidet med en reform av nettreguleringen vil være omfattende og tidkrevende. Disse medlemmer mener derfor at det må konkrete endringer til nå, for å sikre bedre utnyttelse av eksisterende nett.

Disse medlemmer viser til Riksrevisjonen som peker på at det flere steder i landet ikke foreligger nettkapasitet i det hele tatt. Disse medlemmer vil fremheve at dette er en sannhet med modifikasjoner. Det er et enormt potensial til å utnytte nettet enda bedre, og dermed få tilgang på mer nettkapasitet. Disse medlemmer mener at eksisterende nett kan utnyttes bedre. Økt bruk av avansert teknologi for drift og overvåking av nettet kan bidra til at nettselskapene kan drifte nettet med mer kapasitet, samtidig som man kan motvirke varmgang og feil. Disse medlemmer viser til at dagens reguleringsmodell har lite insentiver for økt bruk av denne type teknologi. Disse medlemmer ønsker derfor endringer i dagens reguleringsmodell, slik at nettselskapene har insentiver til å ta i bruk ny teknologi.

Disse medlemmer viser til at økt bruk av avtaler med vilkår om utkobling vil kunne medføre økt fleksibilitet i driften av nettet. Om en del av kundeporteføljen til et nettselskap består av slike avtaler, vil nettselskapet kunne koble fra forbrukere på vilkår i de kaldeste vinterdagene. Slike avtaler vil også medføre at nettselskapet kan koble flere brukere på nettet, og dermed redusere investeringsbehovet i nytt nett, samt redusere den forventede økningen i nettleie. Disse medlemmer mener at regelverket rundt disse avtalene må gjøres attraktivt og lett tilgjengelig for nettselskapene og kundene. Disse medlemmer understreker at økt bruk av avtaler med vilkår om utkobling og økt bruk av ny teknologi vil medføre et mer fleksibelt strømmnett og en bedre utnyttelse.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige endringene i inntektsrammen, slik at nettselskapene får dekning for investering og drift av ny teknologi som kan bidra til å utnytte nettet bedre.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det i dag er rundt 80 ulike nettselskaper, noe som er en betydelig reduksjon sammenlignet med for ti år siden. Disse medlemmer mener derimot at det fremdeles er for mange nettselskap. Disse medlemmer viser til at størrelsen på nettselskapene varierer, og de mindre selskapene kan ha vanskeligere tilgang til kapital, kunnskap og kompetanse i samme grad som de større nettselskapene.

Disse medlemmer mener det kan være hensiktsmessig med en kraftig reduksjon i antall nettselskap. Disse medlemmer mener dette i mange tilfeller vil kunne medføre kostnadsgevinster, som følge av synergier og stordriftsfordeler. Fusjoner av nettselskap vil kunne være samfunnsmessig rasjonelt, men også bedriftsøkonomisk rasjonelt. Disse medlemmer viser til at fusjoner av nettselskap vil kunne føre til lavere kostnader for nettselskapene, som igjen vil føre til lavere nettleie.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å redusere antall nettselskaper.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremhever viktigheten av en effektiv behandling av konsesjonssøknader. Disse medlemmer viser til at en effektiv og rask saksbehandling er fundamentalt for

å få ned ledetiden på nettutbygging og for å sikre tilstrekkelig med nettkapasitet.

Disse medlemmer viser til at det er saksbehandlingen som medfører lange ledetider, og at selve utbyggingen av nett går relativt raskt. Disse medlemmer mener saksbehandlingsprosessen må forenkles og at nettselskapene bør få flere fullmakter til å gjøre endringer på stasjoner og kabler innenfor det inngjerdede området stasjonen befinner seg. Disse medlemmer mener videre at enkle linjesaker i tilnærmet samme trasé ikke bør være søknadspliktig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at saksbehandlingstidene er lange, og at dette bidrar til at det ikke er tilstrekkelig med nettkapasitet. NVE bruker mye tid på blant annet vilkårsrevisjoner, noe som opptar mye kompetanse og kapasitet i NVE. Disse medlemmer viser til at Sverige i 2022 besluttet å pause miljøstandsrevisjoner, og at dette har blitt forlenget flere ganger. Disse medlemmer mener Norge bør gjøre det samme, og heller prioritere behandlingen av søknader om ny produksjon og nytt nett.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette behandlingen av vilkårsrevisjoner på pause i tre år.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige endringene i energiloven og tilhørende forskrifter som kreves slik at enkle linjesaker i samme trasé og arbeid innenfor samme inngjerdede områder ikke skal være søknadspliktig.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Venstre viser til at Norge er delt inn i fem prisområder, med ulike strømpriser. Disse medlemmer viser videre til at store prisforskjeller i prisområdene skaper uheldige konsekvenser for næringslivet. Dette gjelder særlig i prisområde NO1, NO2, NO3 og NO5, hvor det er mye konkurrerende næringsliv.

Disse medlemmer viser til at forskjeller i strømpris medfører at en bedrift i et prisområde kan produsere en vare billigere enn en bedrift i et annet prisområde. Disse medlemmer mener at nettutbygging i flaskehalsene må prioriteres, for å utjevne prisene. Disse medlemmer viser til at NO2 er et prisområde med et betydelig kraftoverskudd, samtidig som det er et av prisområdene med høyest strømpris. Denne urimeligheten mener disse medlemmer kan forbedres ved mer nettutbygging i flaskehalsene.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at nettutbygging i flaskehalsene mellom strømprisområdene NO1, NO2, NO3 og NO5 prioriteres.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at virksomheter som har nasjonale forsvars- og sikkerhetspolitiske oppgaver, skal prioriteres ved tildeling av nettkapasitet. Første mann til mølla-prinsippet skal ikke påvirke hvorvidt slike virksomheter skal få nettilknytning og tilgang på kraft.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Representantforslag 106 S (2024–2025) fra Fremskrittspartiet, som foreslår å «regulere tilgjengeligheten på strøm slik at virksomheter som har nasjonale forsvars- og sikkerhetspolitiske oppgaver, prioriteres ved tildeling av kapasitet».

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige endringene i inntektsrammen, slik at nettselskapene får dekning for investering og drift av ny teknologi som kan bidra til å utnytte nettet bedre.

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for at saksbehandlingstiden for mindre nettetableringer reduseres kraftig, og at man har som målsetting at utbygging av transmisjonsnettet ikke skal overstige en saksbehandlingstid på fire år, og at prosesser og rutiner endres deretter.

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å redusere antall nettselskaper.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen pålegge nettselskapene å undersøke fjernvarmekapasiteten i de områdene hvor man vet at det er fjernvarmeinfrastruktur, før man eventuelt gir kunden tilknytning til strømmettet, for å sikre at man utnytter energiressursene best mulig, forhindre bygging av dobbel infrastruktur og for å sikre nettkapasitet til dem som trenger det.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sørge for at nettutbygging i flaskehalsene mellom strømprisområdene NO1, NO2, NO3 og NO5 prioriteres.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige endringene i energiloven og tilhørende forskrifter som kreves slik at enkle linjesaker i samme trasé og arbeid innenfor samme inngjerdede områder ikke skal være søknadspliktig.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sette behandlingen av vilkårsrevisjoner på pause i tre år.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding II fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med en reform av nettreguleringen som skal sikre mer nett raskere, økt kapasitet i nettet og at man raskere får tilgang på økt kapasitet, og komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan man skal oppnå dette.

II

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til nødvendige endringer i energiloven og gjøre endringer i tilhørende forskrifter slik at nettselskapene kan utrede og planlegge for nytt nett tidligere og starte konsesjonsbehandlingen for å få innvilget betinget konsesjon i områder hvor det er stor sannsynlighet for etablering av nytt forbruk.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 27. mai 2025

Ingvild Kjerkol

leder

Lars Haltbrekken

ordfører

Statsråden

Stortinget - Energi- og miljøkomiteen

0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
24/2475-

Dato
30. april 2025

Svar på anmodning om statsrådets vurdering - Dokument 8:208 S (2024-2025) - Om et mer effektivt strømnnett for økt kapasitet

Jeg viser til brev fra Stortinget 23. april 2025 vedlagt representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Marius Arion Nilsen og Erlend Wiborg.

Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med en reform av nettreguleringen som skal sikre mer nett raskere, økt kapasitet i nettet og at man får raskere tilgang på økt kapasitet. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan man skal oppnå dette.*

Regjeringen har gjennomført flere tiltak som legger til rette for at tiden det tar fra et behov for nett oppstår, til nettanlegget kan settes i drift, skal bli kortere. Som en oppfølging av Strømnnettutvalget (NOU 2022:6 Nett i tide), la vi i april 2023 fram *Regjeringens handlingsplan for raskere utbygging og bedre utnyttelse av nettet*.

Energidepartementet har nå kommet langt med forskriftsendringene for mer effektiv nettutnyttelse som ble varslet i handlingsplanen. Vi har vedtatt forskriftsendringer som innebærer at nettselskapene skal vurdere om prosjekter er modne før de får reservere nettkapasitet eller plass i kapasitetskø. Formålet er å legge til rette for at det er prosjekter som gjennomføres, og som dermed bidrar med verdiskaping, arbeidsplasser og kutt i klimagassutslipp, som skal få kapasitet i nettet. Departementet har også hatt på høring et forslag om at forbruk under gitte terskelverdier, såkalt vanlig strømforbruk, ikke skal stå i kø og måtte vente på tiltak i regional- og transmisjonsnettet. Akkurat nå høres også forslag om økt transparens i nettselskaperens vurderinger av hva som er mulig å tilknytte nettet, samt et

forslag som gir nettselskapene mulighet til å justere kunders maksimale tillatte uttak i samsvar med kundens behov.

Selv om det fortsatt er for mange industri- og næringsprosjekter som stilles i kapasitetskø, er det ifølge Statnett om lag 8 200 MW nytt og økt forbruk som har fått reservere kapasitet. Til sammenligning er dagens makslast om lag 25 000 MW, slik at det reserverte volumet tilsvarer en voldsom forbruksvekst dersom det blir realisert.

Det er behov for økt nettkapasitet flere steder i landet. Regjeringen har derfor prioritet tiltak for raskere konsesjonsbehandling av nye nettanlegg som vi nå høster resultater av. Jeg redegjør nærmere for dette i min vurdering av forslag 2.

Inntektsreguleringen er sentral for hvordan nettselskapene drifter og utvikler nettet, og spiller derfor en viktig rolle for å sikre en effektiv og samfunnsøkonomisk rasjonell drift, utvikling og utnyttelse av nettet. Dette er viktigere enn noen gang, i en tid hvor det er stort behov for raskere nettutbygging og økt kapasitet.

Inntektsreguleringen av nettselskapene er et ansvar som tilhører Reguleringsmyndigheten for energi (RME), som er en uavhengig reguleringsmyndighet og har et selvstendig mandat for å fastsette reguleringen. Dette er en sentral del av det regulatoriske rammeverket som sikrer at beslutninger om inntektsrammer og investeringer blir tatt på et faglig og uavhengig grunnlag.

Jeg har tett kontakt med både RME og bransjen for å sikre at vi drar i samme retning for å møte behovene samfunnet står overfor, både nå og i fremtiden. Jeg er glad for å se at RME kontinuerlig utvikler reguleringen for å møte samfunnets behov for nett, blant annet gjennom fokus på effektiv drift, bedre utnyttelse av nettet og investering i nettkapasitet.

Investeringer i strømmettet er nødvendige, men også kostbare. Derfor er det viktig at vi utnytter eksisterende nett så godt som mulig før vi foretar nye investeringer. Samtidig er det avgjørende at investeringene som gjøres, er riktig tilpasset samfunnets behov. Det er ikke bare viktig å bygge mer nett, men å bygge det på riktig sted og til riktig tid. Dette kan bidra til å redusere presset på nettleien samtidig som vi sikrer nødvendig nettkapasitet.

2. Stortinget ber regjeringen sørge for at saksbehandlingstiden for mindre nettetableringer reduseres kraftig og med en målsetting om at saksbehandlingstiden for større utbygninger på transmisjonsnettet ikke overstiger fire år, og at prosesser og rutiner endres deretter for å sikre mer nett raskere.

Jeg er opptatt av at vi legger til rette for at det skal gå raskere å etablere nettanlegg i framtiden, og for at nettet skal utnyttes mest mulig effektivt. Vi er godt i gang med dette arbeidet. Senest i mars varslet vi nye tiltak for raskere saksbehandling av store kraftledninger. Regjeringen vil avvikle den såkalte «KVU-ordningen», som innebærer at

konseptvalgutredninger (KVU) for nye, store kraftledninger må kvalitetssikres eksternt og behandles av myndighetene før den ordinære konsesjonsprosessen kan starte.

Under denne regjeringen er det gjennomført en historisk styrking av energimyndighetene, blant annet gjennom en betydelig økning av saksbehandlingskapasiteten i NVE og midler til digitalisering av planleggingsprosessene og konsesjonsbehandling av nett. Den fulle gevinsten vil komme gradvis, men allerede nå er det tegn til at dette har hatt effekt. I 2024 reduserte NVE køen på nettsaker, og det har vært en markant nedgang i antall saker som venter på å få tildelt saksbehandler.

NVE har etablert en hurtigsporordning for konsesjonsbehandling av godt forberedte og lite konfliktfylte søknader om nett. Ifølge NVE er omtrent halvparten av om lag 300 nettsaker avgjort i 2024 behandlet i hurtigsporet. Vi har lagt fram for Stortinget forslag om endringer i energiloven, som vil frigjøre kapasitet i NVE til å behandle større nettsaker. Forslaget innebærer blant annet en såkalt henteplikt for produksjon av elektrisk energi som skal tilknyttes nett opp til og med 22 kV. Henteplikten innebærer at områdekonsesjonær på forespørsel må bygge nettanlegg helt fram til nye produksjonsanlegg.

Regjeringen har også hatt på høring et forslag om å øke grensen for hvilke nye ledninger med spenning på 132 kV som må meldes, fra 15 til 50 kilometer. Dette vil forenkle saksbehandlingsprosessen for slike anlegg og frigjøre kapasitet i NVE.

Utbygging av strømmettet er viktig for å skape verdier, kutte utslipp og trygge norske arbeidsplasser, men det har også ulemper for interesser som natur, landskap, friluftsliv og samiske interesser. Behandlingen av nye, store kraftledningsanlegg følger derfor lovbundne prosesser med krav til konsekvensutredninger, høring og medvirkning. Utbygging av nytt transmisjonsnett medfører også store investeringskostnader som brukerne av nettet må betale i form av høyere nettleie. Hensynet til nettleien tilsier at det ikke bør overinvesteres, men at riktig nett bygges til riktig tid. For å øke tempoet i nettutbyggingen, vil det også i tiden fremover være avgjørende med en grundig konsesjonsbehandling som avveier viktige samfunnshensyn på en forsvarlig måte.

3. *Stortinget ber regjeringen fremme forslag til nødvendige endringer i energiloven og gjøre endringer i tilhørende forskrifter slik at nettselskapene kan utrede og planlegge for nytt nett tidligere og starte konsesjonsbehandlingen for å få innvilget betinget konsesjon i områder hvor det er stor sannsynlighet for etablering av nytt forbruk.*

Jeg er positiv til at nettselskapene søker å ligge i forkant med nettplanleggingen, og det er heller ingen ting i dagens energiregelveverk som er til hinder for dette. I *Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet* ble nettselskapene oppfordret til å være i forkant med å utrede og konsesjonssøke tiltak når det er hensiktsmessig og de har kapasitet til det. Handlingsplanen understreket også at nettselskapene både kan og bør søke om såkalte betingede konsesjoner når dette vurderes som hensiktsmessig, samt vurdere mulighetene for trinnvise utbygginger når de planlegger nettiltak. Jeg vil blant annet vise til at departementet i 2023 fattet vedtok om konsesjon for ny 420 kV-ledning mellom Blåfalli og Gismarvik. Konsesjonen ble gitt med vilkår om at Statnett måtte ha signert anleggsbidragsavtale med minst én stor kunde før de kunne starte bygningen av ledningen. Slike grep gjør at nødvendige nettanlegg kan etableres raskt når

behovet oppstår, men sikrer samtidig at det ikke etableres nettanlegg som det ikke er behov for.

Reguleringsmyndigheten for energi har også gjort endringer i inntektsreguleringen som legger til rette for at nettselskapene kan ligge i forkant med nettplanleggingen. Nettselskapene får fra og med regnskapsåret 2024, dekket kostnader til tidlige nettutredninger i regional- og transmisjonsnettet.

4. *Stortinget ber regjeringen pålegge nettselskapene å undersøke fjernvarmekapasiteten i de områdene hvor man vet at det er fjernvarmeinfrastruktur, før man eventuelt gir kunden tilknytning til strømmettet, for å sikre at man utnytter energiressursene best mulig, for å forhindre bygging av dobbel infrastruktur og for å sikre nettkapasitet til dem som trenger det.*

Når et nettselskap får en forespørsel om tilknytning til nettet, har nettselskapet en lovfestet plikt til å gjennomføre tilknytningen uten ugrunnet opphold. Nettselskapene har ansvaret for å bygge ut strømmettet, i takt med behovsutviklingen. Det kan variere fra region til region hva som er utgangspunktet for dimensjonering av strømmettet, men i befolkningstette områder har fjernvarme og energieffektivisering av bygningsmassen bidratt til å begrense effektuttaket de siste tiårene, og dermed behovet for nettinvesteringer. Effektprognoser er sentrale i nettselskapenes nettplanlegging, og gode prognoser tar høyde for sentrale utviklingstrekk som er viktige for nettbehovet, herunder fjernvarme. I forskrift om energiutredninger er det forskriftsfestet at nettutredere skal involvere relevante kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med nettutredninger. Før nettutredere gjennomfører større tiltak skal de blant annet vurdere om behovet kan løses gjennom økt nettutnyttelse og andre alternativer til nettutbygging.

Jeg legger til grunn at nettselskapene henter inn den informasjonen som er nødvendig for å lage gode scenarioer for forbruksviklingen, som de bruker både når de vurderer hvor mye ledig kapasitet det er for nye tilknytninger og i nettplanleggingen, blant annet ved dimensjonering av nye nettanlegg.

Jeg vil også peke på at kommunene spiller en viktig rolle i utviklingen av fjernvarmesystemet. Sist høst vedtok regjeringen nye planretningslinjer for kommunene der denne rollen ble understreket. Kommunene skal i sin planlegging legge til rette for mer effektiv og fleksibel energibruk generelt. Av retningslinjene går det frem at kommunene skal samarbeide med fjernvarmekonsesjonærer for å utnytte lokale varmeressurser på en god måte, herunder overskuddsvarme. Kommunene skal også innhente informasjon fra nettselskapene i sine utredningsprosesser, blant annet for å avdekke behov for økt kapasitet i strømmettet og alternativer til dette. Et av verktøyene som kommunene har til disposisjon når det gjelder fjernvarme, er etablering av tilknytningsplikt og pålegg om tilknytning av nye og renoverte bygg til fjernvarmeanlegg. Jeg vil også vise til at NVE på oppdrag fra departementet, har

etablert et kommunefordelt energiregnskap og et kompetanseforum for kommuner der de kan utveksle kunnskap og erfaringer.

Jeg anbefaler at forslagene ikke vedtas.

Med hilsen

Terje Aasland